

Protocol na (poging tot) zelfdoding van een student

Colofon

Trimbos-instituut
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T: 030-2971100

Financiering

ZonMw, projectnummer 5370010111

Auteurs

Lily Menco, Elisa Duinhof, Marja van Bon-Martens

Met dank aan

113 Zelfmoordpreventie, de MBO Raad, GGD Hart voor Brabant, GGZ Oost-Brabant, Stichting School & Veiligheid en Derek de Beurs voor hun advies en ondersteuning. Het personeel van de MBO scholen voor hun waardevolle bijdrage.

Bestelinformatie

Dit protocol is gratis te downloaden via [Trimbos.nl](https://www.trimbos.nl) | [Webwinkel](#)

Artikelnummer AF1888

Versie 1.0, mei 2021

©2021, Trimbos-instituut, Utrecht.

Tekst uit deze publicatie mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.
Deze uitgave mag worden verveelvoudigd voor eigen of intern gebruik.

Leeswijzer: dit protocol bestaat uit 4 onderdelen

Vorbereidende acties om het protocol op maat te maken voor de school

Een (poging tot) zelfdoding komt altijd onverwacht en vraagt om een snelle en tegelijk zorgvuldige communicatie vanuit de school. Om snel zo goed mogelijk te communiceren is een goede voorbereiding cruciaal. Met deze voorbereidende stappen maak je het protocol op maat voor jouw school door het invullen van de acties.

Je zorgt er ook voor dat de essentiële informatie en de juiste contactgegevens meteen beschikbaar zijn als zich een (poging tot) zelfdoding voordoet.

Hulpmiddelen voor de voorbereiding:

- Stel het crisisteam samen
- Relevante externe partijen in kaart brengen

Protocol na zelfdoding van een student

- In dit protocol staan alle acties die een school uitvoert: direct na de melding, nog dezelfde dag, tussen overlijden en de uitvaart, na de uitvaart en op lange termijn.
- Bij de verschillende acties worden aandachtspunten, instructies en tips genoemd.
- Je kunt de acties afvinken en aangeven wie de actie uitvoert.
- Bij sommige acties staan hulpmiddelen genoteerd. Dit zijn mogelijke relevante externe hulporganisaties en hulpmiddelen die verdieping en extra ondersteuning bieden.

Protocol na poging tot zelfdoding van een student

- In dit protocol staan alle acties die een school uitvoert: direct na de melding en de daaropvolgende dagen en weken.
- Bij de verschillende acties worden aandachtspunten, instructies en tips genoemd.
- Je kunt de acties afvinken en aangeven wie de actie uitvoert.
- Bij sommige acties staan hulpmiddelen genoteerd. Dit zijn mogelijke relevante externe hulporganisaties en hulpmiddelen die verdieping en extra ondersteuning bieden.

Hulpmiddelen

De hulpmiddelen geven verdieping en extra ondersteuning bij verschillende acties in het protocol:

- Omgaan met de media
- Richtlijn communicatie bij zelfdoding
- Informeer, instrueer en ondersteun het personeel
- Informeer en ondersteun studenten
- Mogelijke reacties van studenten op het nieuws: hoe kan je hier mee omgaan?
- Informeer en ondersteun ouders van klasgenoten en andere studenten
- Voorbeeldteksten

Inhoud

Vorbereidende acties om het protocol op maat te maken voor de school	5
Hulpmiddelen voorbereidende acties	7
Stel het crisisteam samen	7
Relevante externe partijen in kaart brengen	9
Overzicht alle acties na zelfdoding van een student	11
Protocol na zelfdoding van een student	12
Overzicht van alle acties na poging tot zelfdoding van een student	18
Protocol na poging tot zelfdoding van een student	19
Hulpmiddelen voor protocollen	22
Omgaan met de media	22
Richtlijn communicatie bij zelfdoding	23
Informeel, instrueer en ondersteun het personeel	24
Informeel en ondersteun studenten	26
Mogelijke reacties van studenten op het nieuws: hoe kan je hiermee omgaan?	27
Informeel en ondersteun ouders van klasgenoten en andere studenten	28
Voorbeeldteksten	29
Voorbeeldtekst aan ouders: oorzaak van overlijden mag wel vermeld worden	29
Voorbeeldtekst aan ouders: oorzaak van overlijden mag niet vermeld worden	31
Voorbeeldtekst aan andere studenten dan klasgenoten	32
Voorbeeldtekst aan studenten en schoolpersoneel met terugkoppeling	33
Bronnen	34

Vorbereidende acties om het protocol op maat te maken voor de school

		Vorbereidende acties door het crisisteam	Hulpmiddelen
☐	1	Stel het crisisteam samen en noteer de contactgegevens in het hulpmiddel "Stel het crisisteam samen" waarmee je elkaar 24/7 kunt bereiken. Bepaal ook wie het contactpunt is voor de melder buiten schooluren (in de vakantie of weekend).	Hulpmiddel Stel het crisisteam samen
☐	2	Maak een taakverdeling. Vul de kolom "Wie" in bij de acties. <i>Tip:</i> noteer bij "Wie" de functie, niet de naam. Noteer eventueel meerdere functies bij dezelfde actie.	
☐	3	Vul nu Actie 2d t/m 2j in het Protocol na zelfdoding van een student aan. Daar geef je alvast aan op welke manier jouw school alle betrokkenen wil informeren en opvangen. <i>Bespreekpunten:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Bespreek of iedereen of een deel van het schoolpersoneel geïnformeerd wordt. • Kies de methodes van informeren: in een bijeenkomst op school, per e-mail, in een online meeting, via een melding op intranet, per brief en/of telefonisch. • Bespreek hoe actief je ouders betreft in de ondersteuning van hun kinderen. • Bespreek wat je doet met afwezige studenten en personeel. • Maak afspraken over wat er moet gebeuren als de zelfdoding in een vakantie, weekend of op een vrije dag plaatsvindt. Hoe informeer en ondersteun je dan studenten, ouders en het schoolpersoneel? • Bespreek of je als school gebruik maakt van sociale media om informatie te delen en om te verwijzen naar hulpmogelijkheden. 	Ingevuld voorbeeldprotocol
☐	4	Bepaal wat er moet gebeuren als een (poging tot) zelfdoding in of rondom het schoolgebouw plaats heeft gevonden.	Crisisprotocol van de school
☐	5	Stel een team samen dat de (sociale) media in de gaten houdt na de zelfdoding. Dit team (meestal het communicatieteam) attendeert het crisisteam op zorgwekkende berichtgeving in de reguliere media, maar ook van studenten, schoolpersoneel of ouders. Ook bereidt dit team eventuele mediaberichten voor.	
☐	6	Zoek contact met relevante externe partijen om na te gaan wat zij voor de school kunnen betekenen na een (poging tot) zelfdoding van een student. Noteer de contactgegevens in het hulpmiddel Relevante externe partijen .	Hulpmiddel Relevante externe partijen
☐	7	Informeert het (nieuwe) schoolpersoneel wie zij kunnen bellen als er een melding van een (poging tot) zelfdoding van een student binnenkomt. Ook in het weekend en tijdens de vakantie. Breng hen op de hoogte van dit protocol en het crisisteam.	
☐	8	Zorg dat de leden van het crisisteam weten waar dit protocol te vinden is, zowel digitaal als fysiek. <i>Tips:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Plaats het protocol op intranet en zorg dat het goed vindbaar is met de juiste zoektermen (bijvoorbeeld <i>protocol/stappenplan zelfdoding/zelfmoord/suicide</i>). • Leg een fysieke kopie op een vindbare plek. 	
☐	9	Maak een plan wie, hoe en wanneer de school het protocol actualiseert en afstemt met andere protocollen.	

Tips om het protocol op maat te maken voor jouw school:

- Maak gebruik van het [Overzicht van de acties na een zelfdoding](#) en [Overzicht van de acties na een poging](#). Zo kan je in één overzicht bijhouden welke acties al zijn volbracht en welke nog uitgevoerd moeten worden.
- Je kunt ervoor kiezen de eigen bestaande protocollen aan te vullen met acties, details en hulpmiddelen uit dit protocol. Wij adviseren echter om dit protocol in zijn geheel op maat te maken voor jouw school. Communicatie na een (poging tot) zelfdoding van een student is complex. Wij hebben dit protocol aangevuld met diverse hulpmiddelen om scholen zo goed mogelijk te ondersteunen na een (poging tot) zelfdoding van een student.
- Als dit handiger is, kan je de verschillende onderdelen in dit protocol als aparte bestanden opslaan.
- Je kunt alvast de verschillende voorbeeldteksten op maat maken voor jouw school.
- Je kunt verwijzen naar relevante eigen (crisis)protocollen in de kolom “hulpmiddelen”.
- Bekijk ter inspiratie een ingevuld voorbeeldprotocol. Deze is te downloaden in de webwinkel van het Trimbos-instituut, op dezelfde pagina waar het huidige protocol te downloaden is.

Verbetersuggesties?

Heb je tijdens het op maat maken van het protocol verbetersuggesties voor ons? Beschrijf die dan in dit formulier: www.trimbos.nl/feedbackprotocol. Mochten we het protocol in de toekomst actualiseren, dan nemen we deze suggesties mee.

Hulpmiddelen voorbereidende acties

Stel het crisisteam samen

Zorg dat de taken aansluiten bij ieders kwaliteiten, ervaringen, relatie met studenten en emotionele belastbaarheid. De taken na een (poging tot) zelfdoding kunnen veel impact hebben op de leden van het crisisteam. Houd hiermee rekening in de taakverdeling.

Het crisisteam kan bestaan uit:

- Afgevaardigde van het College van Bestuur
- Zorgcoördinator/Trajectbegeleider
- Teamleider van desbetreffende team
- Afdelingshoofd/locatiemanager/opleidingscoördinator
- Studieloopbaanbegeleider/mentor/coach
- Afgevaardigde van het communicatieteam
- Afgevaardigde van de studentenadministratie
- Schoolmaatschappelijk werk/begeleidingsmedewerker/zorgcoach
- Vertrouwenspersoon
- Hoofd integrale beveiliging
- Ondersteunend personeel (zoals een docent van de student of personeel dat veel ervaring heeft met rouw en verdriet)

Tips:

- Zorg voor een vervanger als iemand uitvalt.
- Maak eventueel gebruik van al bestaande crisisteams in de school.
- Een crisisteam bestaat meestal uit vier tot vijf personen.
- Rollen die niet mogen ontbreken in een crisisteam zijn onder andere beslissingsbevoegdheid en kwaliteiten op het gebied van logistiek, leerlingenzorg en mediawoordvoering.¹

Specifieke rollen in het crisisteam:

- Voorzitter
- Contactpersoon voor schoolpersoneel voor meldingen over een (poging tot) zelfdoding van een student
- Contactpersoon externe partijen
- Contactpersoon persvragen
- Notulist

¹ Bron: publicatie “Als een ramp de school treft” van Stichting School & Veiligheid. Deze biedt meer informatie over de invulling van een crisisteam.

Leden crisisteam

Naam	
Functie	
Rol in het crisisteam	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Naam	
Functie	
Rol in het crisisteam	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Naam	
Functie	
Rol in het crisisteam	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Naam	
Functie	
Rol in het crisisteam	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Naam	
Functie	
Rol in het crisisteam	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Naam	
Functie	
Rol in het crisisteam	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Relevante externe partijen in kaart brengen

Tip: benut de partijen die al in het Zorgadviesteam (ZAT) van de school zitten.

Relevante externe partijen kunnen zijn:

<ul style="list-style-type: none"> • Jeugdgezondheidszorg 	<p>De jeugdgezondheidszorg kan op school extra ondersteuning bieden aan kwetsbare studenten en personeel. Daarnaast kunnen ze op lange termijn het welbevinden op school in de gaten houden.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Psychosociale Hulpverlening bij ingrijpende gebeurtenissen (PSHi) 	<p>Het PSHi-team (via de GGD) kan inspringen als de invloed van de zelfdoding verder reikt dan de directe omgeving en er gecoördineerde inzet van extra hulpverleners en mogelijk andere professionals nodig is. Het team zorgt dan voor ondersteuning en de coördinatie van alle betrokken organisaties, zodat niemand langs elkaar heen werkt.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • (School) maatschappelijk werk (SMW) 	<p>SMW biedt emotionele ondersteuning aan studenten en schoolpersoneel. Dit kan in individuele gesprekken en in groepsbijeenkomsten.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Professionals geestelijke gezondheidszorg (GGZ) 	<p>GGZ-professionals bieden ook emotionele ondersteuning aan studenten en schoolpersoneel. Dit kan in individuele gesprekken en in groepsbijeenkomsten. Zij richten zich vaker op de complexere problematiek.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Slachtofferhulp 	<p>Zij bieden emotionele ondersteuning aan studenten en schoolpersoneel die geraakt zijn door de (poging tot) zelfdoding van de student. Ook kunnen ouders hen bellen als zij zich zorgen maken over hun kind.</p>	<p>Bel voor informatie 088 – 746 07 46 www.slachtofferhulp.nl</p>
<ul style="list-style-type: none"> • 113 Zelfmoordpreventie 	<p>Zij bieden advies en trainingen over hoe met studenten te praten over (gedachten aan) zelfdoding. De school kan studenten, personeel en ouders die zich zorgen maken doorverwijzen naar 113 voor een online/telefonisch gesprek. Ook bieden ze informatie over zorgwekkende signalen op sociale media.</p>	<p>Bel voor informatie 020-311 38 88 www.113.nl/onderwijs en hun pagina <i>Tips en tools</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Stichting School & Veiligheid 	<p>Het calamiteitenteam van de stichting ondersteunt bestuurders en directies. Zij denken mee over dilemma's en oplossingen en helpen om de onderwijssituatie te herstellen na de zelfdoding. Ze ondersteunen geen studenten.</p>	<p>Bel voor informatie 030 – 285 66 16 www.schoolveiligheid.nl</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Crisisinterventie Netwerk schoolpsychologen van het NIP (NIP-CINS) 	<p>De schoolpsychologen van dit netwerk hebben kennis van de manier waarop kinderen van verschillende leeftijden schokkende gebeurtenissen verwerken. Daarnaast hebben ze kennis van het schoolsysteem en ervaring met het begeleiden van leerlingen, docenten en ouders en het werken met</p>	<p>Bel voor informatie 030 – 820 15 00 of e-mail naar sectiejeugd@psynip.nl</p>

groepen.

- **Wijk of buurtteam** Zij bieden emotionele ondersteuning aan studenten en schoolpersoneel. Dit kan in individuele gesprekken en in groepsbijeenkomsten.
- **Politie of wijkagent** Zij hebben meestal feitenkennis over de casus en de buurt. De politie ondersteunt de school door onrust in de buurt te peilen en te temperen.
- **In de wolken** De website biedt brochures, boeken en andere materialen over rouw, ook specifiek voor op school. Zij hebben daarnaast aandacht voor diverse culturele achtergronden. www.in-de-wolken.nl

Contactgegevens relevante externe partijen voor de school:

Organisatie	
Wat kan de organisatie betekenen?	
Naam contactpersoon (en functie)	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Organisatie	
Wat kan de organisatie betekenen?	
Naam contactpersoon (en functie)	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Organisatie	
Wat kan de organisatie betekenen?	
Naam contactpersoon (en functie)	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Organisatie	
Wat kan de organisatie betekenen?	
Naam contactpersoon (en functie)	
Telefoon waarop 24/7 bereikbaar	

Overzicht alle acties na zelfdoding van een student

1

Direct nadat de melding binnenkomt

- 1a. Degene die het bericht als eerste ontvangt, neemt direct contact op met de voorzitter van het crisisteam.
- 1b. Communiceer waar nodig dat je als school nog onvoldoende weet en er eerst met de nabestaanden contact zal worden opgenomen.
- 1c. Haal eventueel familieleden van de student op school uit de leeromgeving en zorg dat ze worden opgevangen.
- 1d. De voorzitter van het crisisteam neemt contact op met de nabestaanden om het bericht te verifiëren en medeleven te betuigen.
- 1e. De voorzitter roept het crisisteam direct bijeen en het crisisteam komt samen.
- 1f. Neem contact op met relevante hulpdiensten binnen de school en/of externe hulpdiensten.
- 1g. Activeer het team dat de (sociale) media in de gaten houdt en zorgwekkende berichten terugkoppelt naar het crisisteam.

2

Dezelfde dag

- 2a. Neem contact op met de nabestaanden en overleg over wat wel en niet gecommuniceerd mag worden.
- 2b. Informeer de administratie/onderwijsdienst om de eerste administratieve zaken te regelen.
- 2c. Bereid de praktische zaken van Actie 2e t/m 2k voor.
- 2d. Informeer, ondersteun en instrueer het personeel.
- 2e. Informeer en ondersteun klasgenoten.
- 2f. Informeer en ondersteun klasgenoten van oude/parallelle klassen van student of klasgenoten van familieleden van student.
- 2g. Informeer en ondersteun ouders van klasgenoten.
- 2h. Informeer stage of werkleerbedrijf. Bespreek dat de stageplek andere stagiaires informeert.
- 2i. Informeer (eventueel) andere studenten.
- 2j. Informeer en ondersteun ouders van andere studenten.
- 2k. Reageer indien nodig op berichten in de media en overleg met het communicatieteam.
- 2l. Identificeer en ondersteun kwetsbare studenten om onder andere een imitatie-effect te voorkomen.
- 2m. Eventueel: Organiseer eventueel een personeelsbijeenkomst aan het einde van de dag.

3

Tussen overlijden en uitvaart

- 3a. Continueer dagelijkse gang van zaken.
- 3b. Leg opnieuw contact met nabestaanden om o.a. de praktische zaken rondom de uitvaart te bespreken.
- 3c. Zet een steunkamer/stiltekamer/gedenkhoek op (met studenten).
- 3d. Stuur een rouwkaart naar nabestaanden vanuit de school/team en/of klas.
- 3e. Informeer schoolpersoneel over de gedenkhoek en de mogelijkheden voor condoleance en/of het bijwonen van de uitvaart.
- 3f. Stel schoolpersoneel in de gelegenheid om naar de uitvaart te gaan. Wijzig het rooster, regel vervanging.
- 3g. Informeer de klasgenoten en/of andere studenten over de gedenkhoek, de mogelijkheden voor condoleance en/of het bijwonen van de uitvaart.
- 3h. Informeer ouders van klasgenoten en/of andere studenten over mogelijkheden voor condoleance en/of uitvaart en opties voor ondersteuning aan de studenten.
- 3i. Regel praktisch zaken rondom de uitvaart.

4

Na de uitvaart

- 4a. Leg opnieuw contact met nabestaanden, bespreek bezittingen student, materialen gedenkhoek, herdenkingsbijeenkomst, verdere behoeften.
- 4b. Eventueel: Organiseer een herdenkingsbijeenkomst op school.
- 4c. Eventueel: terugkoppeling aan schoolpersoneel en studenten.
- 4d. Ruim op een afgesproken moment de gedenkhoek op (met studenten).
- 4e. Biedt nazorg aan studenten, personeel en ouders.
- 4f. Administratieve afronding.
- 4g. Evalueer het proces en dit protocol met het crisisteam waarbij eventueel interne en externe hulpverlening kan aansluiten
- 4h. Maak indien nodig aanpassingen aan dit protocol en zet aanvullende acties uit.

5

Op lange termijn

- 5a. Indien hieraan behoefte is bij de nabestaanden, sta stil bij de student tijdens speciale gelegenheden.
- 5b. Houd rekening met emoties rondom zelfdoding bij toekomstige activiteiten.
- 5c. Houd de komende periode en rondom de overlijdensdatum de kwetsbare studenten in de gaten.

Protocol na zelfdoding van een student

- Gebruik de [Voorbereidende acties](#) van dit protocol om onderstaande acties op maat te maken voor de school. Daarin wordt de taakverdeling in de kolom “Wie” ingevuld en worden diverse acties van te voren uitgewerkt.
- Bij de verschillende acties worden aandachtspunten, instructies en tips genoemd.
- U kunt de acties afvinken en aangeven wie de actie uitvoert.
- Bij sommige acties staan hulpmiddelen genoteerd. Dit zijn mogelijke relevante externe hulporganisaties en hulpmiddelen die verdieping en extra ondersteuning bieden.
- We raden aan het protocol in zijn geheel te gebruiken.

Direct nadat de melding binnenkomt				
	1	Actie	Wie?	Hulpmiddelen
☐	1a	Degene die het bericht als eerste ontvangt, neemt direct contact op met de voorzitter van het crisisteam. Ook tijdens vakantie of in het weekend.	nvt	Hulpmiddel Stel het crisisteam samen
☐	1b	Indien studenten of personeel geruchten melden bij leden van het crisisteam, communiceer dan dat je als school nog onvoldoende weet en er eerst met de nabestaanden contact zal worden opgenomen. Vraag hoe de melder aan deze geruchten/informatie is gekomen. Check of de melder van de geruchten ook ondersteuning nodig heeft op dat moment.		
☐	1c	De voorzitter van het crisisteam neemt contact op met de nabestaanden: <ul style="list-style-type: none"> • Verifieer het bericht en de geruchten bij nabestaanden als die niet van hen afkomstig zijn. • Betuig je medeleven en geef ruimte aan gevoelens. • Vraag telefonisch of een huisbezoek gelegen komt en maak een afspraak. <i>Tip:</i> De voorzitter kan deze actie overdragen aan iemand anders als dat beter past.		
☐	1d	Haal eventueel familieleden van de student op school uit de leeromgeving en zorg dat ze worden opgevangen.		
☐	1e	De voorzitter roept het crisisteam direct bijeen en het crisisteam komt samen. Bespreek: <ul style="list-style-type: none"> • De definitieve samenstelling (zie hulpmiddel). • De definitieve taakverdeling (kolom “Wie” nagaan). • Wie de leiding heeft en het overzicht van taken behoudt. • Wie het aanspreekpunt wordt voor externe partijen. • Wie de woordvoerder wordt voor eventuele media vragen. • Hoe je elkaar op de hoogte houdt van de gezette stappen. • De vaste vergadermomenten en vergaderruimte. • Of en welke externe partijen (zoals PSHi) direct moeten worden ingeschakeld. <i>Tip:</i> Zorg dat de taken aansluiten bij ieders kwaliteiten, ervaringen, band met studenten en emotionele belastbaarheid. De taken na een (poging tot) zelfdoding kunnen veel impact hebben op de leden van het crisisteam. Houd hiermee rekening in de taakverdeling.		Hulpmiddel Stel het crisisteam samen
☐	1f	Neem contact op met relevante hulpdiensten binnen de school (zoals het Zorgadviesteam) en/of externe hulpdiensten.		Hulpmiddel Relevante externe partijen
☐	1g	Activeer het team dat de (sociale) media in de gaten houdt en zorgwekkende berichten terugkoppelt naar het crisisteam.		

		Zorgwekkende berichtgeving zijn geruchten, onjuiste of onvolledige berichten, kwetsende berichten over de student, online pestgedrag en geromantiseerde berichten over zelfdoding.		
--	--	--	--	--

Dezelfde dag				
	2	Actie	Wie?	Hulpmiddelen
☐	2a	<p>Neem contact op met de nabestaanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overleg welke informatie gedeeld mag worden met studenten, personeel en op (sociale) media. Leg uit hoe de school van plan is te communiceren. • Het is belangrijk de wens van de nabestaanden om wel of (nog) niet te spreken over zelfdoding te volgen. Mogelijk moet je uitleggen dat het nieuws over de zelfdoding wel bekend is bij anderen en dat de school deze berichten helaas niet kan tegenhouden. De school zal in ieder geval de informatie naar buiten brengen die de nabestaanden willen delen. De nabestaanden kunnen hun verhaal altijd op een later moment aanvullen. • Vraag of ze berichten aan studenten en ouders en eventuele berichten naar de media van te voren willen inzien. • Geef aan wie de vaste contactpersoon is binnen school en hoe zij die kunnen bereiken. • Vraag wat de school verder nog kan betekenen. • Spreek een tweede contactmoment af om verdere afspraken te maken. <p><i>Tip:</i> Bezoek de nabestaanden samen met de schoolleiding.</p>		
☐	2b	<p>Informeert de administratie/onderwijsservice om de eerste administratieve zaken te regelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ga na of er familie van de student aanwezig is op school. ☐ Haal de student uit het schoolsysteem en voorkom dat nieuwe e-mails, brieven en andere schoolberichten of rekeningen aan de nabestaanden worden gestuurd. ☐ Roosterwijzigingen regelen voor de klas en eventueel andere studenten. ☐ Roosterwijzigingen regelen voor de mentor en eventueel ander schoolpersoneel. ☐ Verzamel alle bezittingen van de student die op school liggen. 		
☐	2c	Bereid de praktische zaken van Actie 2d t/m 2j voor . Nodig (eventueel) interne en/of externe hulp uit voor ondersteuning.		Hulpmiddel Relevante externe partijen
☐	2d	Informeert, instrueert en ondersteunt het personeel.		- Hulpmiddel Informeert, instrueert en ondersteunt het personeel - Richtlijn Communicatie
☐	2e	Informeert en ondersteunt klasgenoten.		- Hulpmiddel Informeert en ondersteunt studenten - Richtlijn Communicatie

☐	2f	Informeert en ondersteunt klasgenoten van oude/parallelle klassen van student of klasgenoten van familieleden van student.		- Hulpmiddel Informeert en ondersteunt studenten - Richtlijn Communicatie - Voorbeeldtekst aan andere studenten dan klasgenoten
☐	2g	Informeert en ondersteunt ouders van klasgenoten.		- Hulpmiddel Informeert en ondersteunt ouders van klasgenoten en andere studenten - Richtlijn Communicatie - Voorbeeldtekst aan ouders
☐	2h	Informeert stage of werkgeverbedrijf. Bespreekt dat de stageplek andere stagiaires informeert.		Richtlijn Communicatie
☐	2i	Informeert (eventueel) andere studenten.		- Hulpmiddel Informeert en ondersteunt studenten - Voorbeeldtekst aan andere studenten dan klasgenoten - Richtlijn Communicatie
☐	2j	Informeert en ondersteunt ouders van andere studenten.		- Hulpmiddel Informeert en ondersteunt ouders van klasgenoten en andere studenten - Richtlijn Communicatie - Voorbeeldtekst aan ouders
☐	2k	Reageert indien nodig op berichten in de media en overlegt met het communicatieteam.		Hulpmiddel Omgaan met de media
☐	2l	Identificeert en ondersteunt kwetsbare studenten om onder andere een imitatie-effect te voorkomen. Denk aan studenten die: <ul style="list-style-type: none"> • Dichtbij de student stonden (familieleden/vrienden/relaties). • Ruzie hadden met de student of hem/haar pestten. • Ervaringen hebben met (gedachten aan) zelfdoding of verlies. • Zelf of bij naasten (psychische) problemen ervaren. • Een kwetsbare thuissituatie hebben. • Ooggetuigen waren van het incident. • Op de hoogte waren van (gedachten over) de zelfdodingsplannen van de student en zich hier mogelijk schuldig over voelen. 		- Hulpmiddel Informeert en ondersteunt studenten - Hulpmiddel Relevante externe partijen - 113 handreiking "Als ik kan zeggen wat ik denk"

☐	2m	<p>Eventueel: Organiseer een personeelsbijeenkomst aan het einde van de dag. Bespreek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe de dag is verlopen. • Biedt ruimte voor emoties. • Waar personeel terecht kan met vragen en voor ondersteuning. • De plannen voor de volgende dag. • Het belang van zelfzorg voor personeel. 		Hulpmiddel Relevante externe partijen
--------------------------	----	---	--	--

Tussen overlijden en uitvaart				
	3	Actie	Wie?	Hulpmiddelen
☐	3a	Continueer dagelijkse gang van zaken. Dit biedt veiligheid in een onrustige periode.		
☐	3b	<p>Leg opnieuw contact met nabestaanden. Bespreek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bezoekmogelijkheden van klasgenoten en andere studenten. • Of het plaatsen van een rouwadvertentie op prijs wordt gesteld. • Of een in memoriam (met foto?) op de website van school op prijs wordt gesteld. • Of ze de teksten vooraf willen lezen. • De gedenkhoek. Willen ze die bezoeken? • De uitvaart. Wie van de studenten en het personeel mag deze bijwonen? Wie kan namens school spreken? • Wat de school eventueel kan doen tijdens de uitvaart. • Wat de school verder nog kan betekenen. 		
☐	3c	<p>Zet een steunkamer/stiltekamer/gedenkhoek op (met studenten). Denk aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een gepaste en rustige ruimte waar studenten een tijdje kunnen zitten en praten. Biedt ze iets te drinken, zakdoekjes, kaarsen, teken- en schrijfmateriaal, een gedenkboek waarin de studenten iets voor de nabestaanden kunnen achterlaten, een inschrijfveld waar studenten kunnen aangeven dat ze aanwezig waren, folders met informatie waar studenten hulp kunnen vinden of gewoon even kunnen praten. • Er moet altijd een schoolmedewerker of externe hulpverlener aanwezig zijn die de studenten kan opvangen en de rust kan bewaren. 		
☐	3d	Stuur een rouwkaart naar nabestaanden vanuit de school/team en/of klas.		
☐	3e	Informeer schoolpersoneel over de gedenkhoek en de mogelijkheden voor condoleance en/of het bijwonen van de uitvaart.		
☐	3f	Stel schoolpersoneel in de gelegenheid om naar de uitvaart te gaan. Wijzig het rooster, regel vervanging.		
☐	3g	Informeer de klasgenoten en/of andere studenten over de gedenkhoek, de mogelijkheden voor condoleance en/of het bijwonen van de uitvaart.		Voorbeeldtekst aan andere studenten dan klasgenoten
☐	3h	<p>Informeer ouders van klasgenoten en/of andere studenten over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijkheden voor condoleance en/of uitvaart. • Eventueel ondersteunend materiaal met tips hoe je als ouder het gesprek met je kind kan aangaan, waar je als ouder op kan letten en hoe je je kind in deze tijd kan opvangen. • Eventueel een ouderavond waarbij hulp en uitleg over de opvang van de studenten wordt geboden. 		- Hulpmiddel Relevante externe partijen - Voorbeeldtekst aan ouders

☐	3i	Regel praktische zaken rondom de uitvaart: ☐ Bloemen/rouwkrans ☐ Rouwadvertentie ☐ In memoriam op de website ☐ Vlag halfstok ☐ Opvang voor schoolpersoneel en studenten na de uitvaart, eventueel met ondersteuning van interne en externe hulp.		
--------------------------	----	--	--	--

		Na de uitvaart		
	4	Actie	Wie?	Hulpmiddelen
☐	4a	Leg opnieuw contact met nabestaanden. Bespreek: <ul style="list-style-type: none"> • Ontvangen materiaal van de gedenkhoek. • Ontvangen bezittingen van de student. • Eventueel: bijwonen van de herdenkingsbijeenkomst op school en de invulling hiervan (zie 4b). • Welke behoeftes hebben nabestaanden en wat kan de school hierin betekenen? Bijvoorbeeld: af en toe contact met school, uitnodiging voor diploma-uitreiking, ontvangen van een kaart op verjaardag of sterfdag van de student. 		
☐	4b	Eventueel: Organiseer een herdenkingsbijeenkomst op school. Herdenk iedere student op dezelfde manier. Voorkom dat de student een heldenstatus krijgt.		- Richtlijn Communicatie - Hulpmiddel Relevante externe partijen
☐	4c	Eventueel: terugkoppeling aan schoolpersoneel en studenten.		Voorbeeldtekst aan studenten met terugkoppeling afgelopen tijd
☐	4d	Ruim op een afgesproken moment de gedenkhoek op (met studenten).		
☐	4e	Biedt nazorg aan studenten, personeel en ouders. Denk bijvoorbeeld aan: <ul style="list-style-type: none"> • Individuele gesprekken • Enkele weken na de zelfdoding opnieuw een klassengesprek • Ouders van studenten de gelegenheid bieden om contact te zoeken met school bij zorgen over hun kind. 		- Richtlijn Communicatie - Hulpmiddel Informeel en ondersteun studenten - Hulpmiddel Relevante externe partijen
☐	4f	Administratieve afronding: ☐ Schrijf de student uit in het schoolregister. ☐ Regel de financiële afhandeling (restitutie ouderbijdragen).		DUO
☐	4g	Evalueer het proces en dit protocol met het crisisteam waarbij eventueel interne en externe hulpverlening kan aansluiten.		
☐	4h	Maak indien nodig aanpassingen aan dit protocol en zet aanvullende acties uit.		

		Op lange termijn		
	5	Actie	Wie?	Hulpmiddelen
☐	5a	Indien hieraan behoefte is bij de nabestaanden en klasgenoten, sta stil bij speciale gelegenheden. Zoals: <ul style="list-style-type: none"> • Herdenking op school na 1 jaar • Uitnodiging diploma-uitreiking klasgenoten en jaarboek eindexamenkandidaten • Kaartje aan nabestaanden bij verjaardag of sterfdag van student 		
☐	5b	Houd rekening met emoties rondom zelfdoding bij toekomstige activiteiten.		
☐	5c	Houd de komende periode kwetsbare studenten in de gaten. Vraag rondom de overlijdensdatum hoe het gaat met klasgenoten die dicht bij de overleden student stonden.		

Overzicht van alles acties na poging tot zelfdoding van een student

- 1. Neem contact op met de student én met iemand die voor de student zorgt of betrokken is.
- 2. Informeer en ondersteun de klas, in overleg met de student.
- 3. Informeer en ondersteun schoolpersoneel, mits de student toestemming hiervoor geeft en/of als het personeel op de hoogte is van de poging.
- 4. Informeer eventueel ouders van klasgenoten en andere studenten.
- 5. Evalueer het proces en dit protocol waarbij eventueel interne en externe hulpverlening kan aansluiten.
- 6. Maak indien nodig aanpassingen aan het protocol en zet aanvullende acties uit.

Protocol na poging tot zelfdoding van een student

- Gebruik de [Voorbereidende acties](#) van dit protocol om onderstaande acties op maat te maken voor de school. Daarin wordt de taakverdeling in de kolom “Wie” ingevuld en worden diverse acties van te voren uitgewerkt.
- Bij de verschillende acties worden aandachtspunten, instructies en tips genoemd.
- U kunt de acties afvinken en aangeven wie de actie uitvoert.
- Bij sommige acties staan hulpmiddelen genoteerd. Dit zijn mogelijke relevante externe hulporganisaties en hulpmiddelen die verdieping en extra ondersteuning bieden.
- We raden aan het protocol in zijn geheel te gebruiken.

		Actie van het crisisteam	Wie?	Hulpmiddelen
☐	1	<p>Neem contact op met de student én met iemand die voor de student zorgt of betrokken is (de ouder of als dit niet verstandig is een vertrouwenspersoon). <u>Zorgplicht gaat boven privacy van de student.</u></p> <p>Bespreekpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Breng ouders en student op de hoogte van eventuele geruchten die rondgaan. • Vraag of zij vermoeden dat bepaalde aspecten op school een rol hebben gespeeld. Bijvoorbeeld: pesten, werkdruk op school, gebrek aan ondersteuning op school. • Vraag wat er wel en niet gecommuniceerd mag worden naar docenten, stagebegeleider, klasgenoten en in het studentendossier. Als de student jonger is dan 16 jaar, moeten ouders hier ook (indien mogelijk direct schriftelijk) toestemming voor geven. • Indien de student wil dat de klasgenoten op de hoogte worden gebracht van de poging, bespreek samen de reden waarom de student dit wil, de inhoud en wijze (Wie vertelt? Welke begeleiding aanwezig? Geen methode noemen of beschuldigingen maken) van het klassengesprek. • Eventueel contact leggen met de huisarts en/of behandelaar van de student (bij toestemming). Onder andere om af te stemmen wat de school kan doen, waarop te letten of wat juist niet te doen. Of benoem dat het verstandig is om (professionele) hulp in te schakelen. • Hoe en wanneer de student lessen en stage kan hervatten. Bespreek dit ook met relevante docenten en begeleiders. • Begeleiding van student bij het oppakken van schoolzaken en terugkeer op de school. • Verwachtingen van ouders en student over wat school kan betekenen. Wees duidelijk en realistisch over wat wel en niet mogelijk is binnen de schoolcontext. • Maak een vervolgfafspraak. Blijf de student aankomende tijd monitoren. <p>Aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neem elke poging tot zelfdoding serieus. • Houd rekening met de zichtbaarheid van de poging: als klasgenoten de poging hebben gezien of iets anders is opgevallen, dan moet in ieder geval iets worden gecommuniceerd en hen ondersteuning worden aangeboden. Leg dit uit en bespreek met de student wat wel gecommuniceerd mag worden. 		<ul style="list-style-type: none"> - Richtlijn Communicatie - Zie actie 2 (hieronder) ter voorbereiding

□	<p>2 Informeer en ondersteun de klas, in overleg met de student.</p> <p>Bespreekpunten²:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bespreek dat de student waarschijnlijk veel wanhoop heeft gevoeld dat hij geen andere uitweg meer zag. • Geef geen details over de methode en locatie van de poging. • Benoem dat het voor klasgenoten een heftige ervaring kan zijn. • Geef aan dat iedereen op zijn eigen manier reageert op de situatie. Dit is allemaal oké. Wel is het belangrijk om anderen niet te kwetsen of te schaden, bijvoorbeeld door geruchten te verspreiden, het bericht te bagatelliseren of te overdrijven. • Biedt in het gesprek ruimte voor emoties, verhalen, geruchten, dingen gelezen op sociale media, schuldgevoelens, zorgen, angsten. • Benadruk dat gedachten aan zelfdoding (meestal) voorbij gaan en verspreid daarmee een boodschap van hoop. • Bespreek waar studenten hulp kunnen krijgen binnen en buiten school (zoals 113, huisarts, Slachtofferhulp en de regionale hulpinstanties). • Leg uit dat het belangrijk is om terughoudend te zijn op sociale media omdat je dan onbedoeld verkeerde informatie kunt vermelden of anderen kunt kwetsen of schaden. • Aangeven wat de studenten nu kunnen verwachten van school. • Identificeer kwetsbare studenten. Denk aan studenten die: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dichtbij de student stonden (familieleden/vrienden/relaties). ○ Ruzie hadden met de student of hem/haar pestten. ○ Ervaringen hebben met (gedachten aan) zelfdoding of verlies. ○ Zelf of bij naasten (psychische) problemen ervaren. ○ Een kwetsbare thuissituatie hebben. ○ Ooggetuigen waren van het incident. ○ Op de hoogte waren van (gedachten over) de zelfdodingsplannen van de student en zich hier mogelijk schuldig over voelen. <p>Aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indien student (of ouder) geen toestemming geeft, maar de klasgenoten wel op de hoogte zijn van de poging, is het belangrijk geraakte studenten in de gaten te houden. Plan een individueel gesprek en bespreek bovenstaande punten. Laat studenten weten hoe en waar ze terecht kunnen voor een gesprek. • Een poging tot zelfdoding, van elke omvang en mate van zichtbaarheid, kan veel impact hebben op studenten. • Heb extra aandacht voor klasgenoten die zelf een poging hebben gedaan of een naaste hebben verloren door zelfdoding. Het is dan mogelijk niet verstandig om de student in de klas te laten vertellen over zijn/haar poging, uit zorg voor klasgenoten. <p>Mogelijke tekst om studenten aan te sporen hulp te zoeken:</p> <p><i>“Er zijn veel mensen die zich somber voelen of ook gedachten hebben aan zelfdoding. Gelukkig weten we dat de meeste mensen hier weer goed uit komen. Daarvoor is het wel nodig dat je je gedachten of gevoelens bespreekt met iemand bij wie jij je vertrouwd voelt. Kom vandaag of komende dagen vooral even langs bij ... of zoek iemand anders op. Ook als je je zorgen maakt om iemand anders. Samen kunnen we op zoek gaan naar wat we kunnen</i></p>	<p>- Hulpmiddel Mogelijke reacties op het nieuws: hoe kan je hiermee omgaan?</p> <p>- 113 handreiking “Als ik kan zeggen wat ik denk”</p>
---	--	---

² Gebaseerd op informatie van 113

		<i>doen om jou of die ander verder te helpen en er niet alleen mee te blijven zitten.”</i>		
☐	3	Informeert en ondersteunt schoolpersoneel, mits de student toestemming hiervoor geeft en/of als het personeel op de hoogte is van de poging.		- Bespreekpunten van Actie 2 (hierboven) - Hulpmiddel Informeert, instrueert en ondersteunt het personeel
☐	4	Informeert eventueel ouders van klasgenoten en andere studenten. Dit is afhankelijk van de impact en zichtbaarheid van de poging tot zelfdoding. Uiteraard is toestemming van student en eventueel diens ouder(s) hiervoor nodig.		
☐	5	Evaluatie van proces en protocol waarbij eventueel interne en externe hulpverlening kan aansluiten.		
☐	6	Maakt indien nodig aanpassingen aan het protocol en zet aanvullende acties uit.		

Hulpmiddelen voor protocollen

Omgaan met de media

Als de zelfdoding veel maatschappelijke impact heeft of in het schoolgebouw plaats heeft gevonden, zal de media er mogelijk veel aandacht aan schenken. Helaas heeft een school geen regie over wat de media oppikt. Wel heeft de school regie over de eigen boodschap die het naar buiten brengt. Geadviseerd wordt om alleen een schriftelijke reactie te geven om zo de nieuwswaarde van een zelfdoding niet groter te maken.

Vraag relevante externe partijen (zoals PSHi en 113) om hulp bij aandacht van de media en het voorbereiden van het persbericht.

Laat de nabestaanden altijd meedenken en/of meelesen met berichten aan de pers.

Over het persbericht:

- Schrijf de hoofdboodschap op:
 - Wat er is gebeurd
 - Hoe de school heeft gehandeld
 - Wat de school verder gaat doen
 - Welke instanties zijn ingeschakeld
 - Wie de woordvoerder is voor journalisten
 - Wanneer meer informatie wordt verstrekt
- Vertel een eerlijk en feitelijk verhaal, waarbij je rekening houdt met de wensen van de nabestaanden. Een reactie als “Er kan nog geen verdere informatie worden gedeeld” of “Deze informatie is niet bekend” is ook mogelijk. Je kunt de media ook voor meer informatie doorverwijzen naar externe partijen, zoals de politie of gemeente.
- Plaats, als er gecommuniceerd wordt over zelfdoding, een soortgelijke zin onder het persbericht: “Denk jij aan zelfmoord? Neem contact op met 113 Zelfmoordpreventie via www.113.nl”

Aandachtspunten:

- Bekijk de Richtlijn communicatie om imitatiegedrag te voorkomen, het stigma rondom zelfdoding te verminderen, en het zoeken van hulp te stimuleren.
- Vraag de media de privacy van de student en nabestaanden te respecteren.
- Denk na over het gebruik van beelden, verspreid geen foto’s van de student of de locatie.
- Een school is niet verplicht om journalisten te woord te staan.

Een mogelijke eerste (algemene) verklaring naar de media:

We zijn geraakt door het overlijden van één van onze studenten. Onze gedachten gaan op dit moment uit naar de familie, vrienden, en andere dierbaren. We richten ons nu op het ondersteunen van onze studenten en personeel.

Camera’s en journalisten zijn niet toegestaan in de school en op het schoolterrein. We vragen u de privacy van de nabestaanden, onze studenten en schoolpersoneel te respecteren. Voor vragen kunt u contact opnemen met: [naam woordvoerder].

Richtlijn communicatie bij zelfdoding

Deze richtlijn is er om imitatiegevaar te voorkomen, het stigma rondom zelfdoding te verminderen, en het zoeken van hulp te stimuleren.

- Vertel een eerlijk en feitelijk verhaal, waarbij je rekening houdt met de wensen van de nabestaanden.
- Benoem zelfdoding, maar geef geen details over de methode of de plaats.
- Bespreek dat de student zich waarschijnlijk heel wanhopig heeft gevoeld dat hij geen andere uitweg meer zag.
- Wees terughoudend in je taal. Kies het liefste voor “overleden door zelfdoding” en leg niet te veel nadruk op de zelfdoding.
- Niet romantiseren of dramatiseren (zoals het citeren uit een afscheidsbrief), schep een eerlijk beeld van de talenten en problemen van de student.
- Voorkom simplificatie. Speculeer niet over dé oorzaak. Bij zelfdoding spelen vaak meerdere factoren een rol.
- Benoem dat het voor studenten en personeel een heftige ervaring kan zijn.
- Geef aan dat iedereen op zijn eigen manier reageert op de situatie. Dit is allemaal oké, zolang anderen niet gekwetst of geschaad worden.
- Biedt ruimte voor zorgen, vragen en schuldgevoelens. Geef aan hoe, wanneer en met wie deze gedeeld kunnen worden.
- Verwijs naar betrouwbare informatie over zelfdoding, zoals 113 Zelfmoordpreventie, de Ivonne van de Ven Stichting, en het Trimbos-instituut.
- Geef informatie over hulpmogelijkheden binnen én buiten school. Verwijs bijvoorbeeld naar de huisarts of de hulplijn van 113 Zelfmoordpreventie. Ook als iemand zelf met gedachten aan zelfdoding rondloopt.
- Benoem dat meer mensen hulp zoeken en dat hulp helpt.

Voorbeeld eerste mondelinge mededeling:

“Ik heb een trieste mededeling voor jullie. ...is gisteren overleden. ... heeft een einde aan zijn/haar leven gemaakt. Ik begrijp dat er veel vragen zullen zijn over zijn/haar zelfdoding en waarom hij/zij het gedaan heeft. Zelfdoding is een doodsoorzaak die moeilijk te vatten is; er zijn allerlei soorten vragen en de meest gestelde is ‘Waarom?’. We kunnen erover praten en misschien enkele van de vragen beantwoorden.”³

³ Mondelinge mededeling gebaseerd op voorbeelden van Stichting School & Veiligheid.

Informeer, instrueer en ondersteun het personeel

Vorbereiding

- Schrijf van te voren uit wat je wil delen over de zelfdoding. Hierdoor waarborg je dat de informatie accuraat en consistent is en afgestemd is met de nabestaanden.
- Bedenk hoe je omgaat met de te verwachten emoties van schoolpersoneel.
- **Neem de [Richtlijn communicatie bij zelfdoding](#) door.**

Acties eerste bijeenkomst schoolpersoneel

Informeren personeel	
☐	Deel kort en feitelijk de eerste informatie over de zelfdoding. <ul style="list-style-type: none"> • Geef <i>wel</i> informatie over: wie, wanneer, zelf verkozen dood (na toestemming nabestaanden). • Geef <i>liever geen</i> informatie over: hoe (ooggetuigen van de zelfdoding kunnen hun verhaal kwijt na de bijeenkomst). • Geef <i>geen</i> informatie over: waarom, waar en door wie gevonden.
☐	Geef ruimte aan reacties. Toon begrip dat dit een heftige gebeurtenis is voor velen.
☐	Introduceer het crisisteam en eventuele externe partijen die meehelpen.
☐	Vertel hoe het contact met nabestaanden verloopt.
☐	Introduceer het plan van aanpak voor de komende dagen. Denk hierbij aan de wijze van informeren, het opzetten van de gedenkhoek, de ondersteuningsmogelijkheden voor kwetsbare studenten, administratieve zaken, et cetera. Geef aan dat de school hierin zoveel mogelijk afstemt met de nabestaanden.
Zorg en ondersteuning personeel	
☐	Geef aan bij wie het personeel terecht kan bij vragen en ondersteuning. Let ook op elkaar.
☐	Communiceer heel duidelijk dat de situatie uitzonderlijk is en dat hulp en ondersteuning bij het voeren van gesprekken met studenten beschikbaar is. Geef aan bij wie ze daarvoor terecht kunnen. Ook kan een vervangende collega sommige taken op zich nemen.
☐	Geef aan dat vervanging geregeld kan worden als docenten te overweldigd zijn om les te geven en/of de uitvaart willen bijwonen.
Instrueer personeel over zorg en ondersteuning aan studenten en ouders	
☐	Deel de wensen van de nabestaanden over hoe er gecommuniceerd wordt over de zelfdoding.
☐	Geef iedereen een statement wat ze kunnen vertellen aan de studenten. Zie <i>Richtlijn Communicatie</i> en hulpmiddel <i>Informeer en ondersteun studenten</i> .
☐	Leg uit hoe personeel op een verantwoorde manier kan reageren op vragen en emoties van studenten. Zie hulpmiddel <i>Mogelijke reacties op het nieuws: hoe kan je hier mee omgaan</i> .
☐	Informeert het personeel hoe ze kwetsbare studenten kunnen herkennen en wie ze dan vervolgens kunnen benaderen. Denk aan studenten die: <ul style="list-style-type: none"> • Dichtbij de student stonden (familieleden/vrienden/relaties). • Ruzie hadden met de student of hem/haar pestten. • Ervaringen hebben met (gedachten aan) zelfdoding of verlies. • Zelf of bij naasten (psychische) problemen ervaren. • Een kwetsbare thuissituatie hebben. • Ooggetuigen waren van het incident. • Op de hoogte waren van (gedachten over) de zelfdodingsplannen van de student en zich hier mogelijk schuldig over voelen.
☐	Informeert personeel over hoe te reageren op vragen van ouders en bij wie ouders terecht kunnen voor meer informatie en aanvullende vragen.
Praktische zaken	
☐	Geef aan dat alle communicatie met de media verloopt via de woordvoerder.

☐	Leg uit dat het belangrijk is om terughoudend te zijn op sociale media, omdat je dan misschien onbedoeld verkeerde informatie verstrekt of anderen kunt kwetsen of schaden. Vraag personeel om verontrustende berichten op sociale media te melden bij het crisisteam.
☐	Leg uit bij wie het werk en de eigendommen van de student kunnen worden ingeleverd.
☐	Geef aan hoe en wanneer het schoolpersoneel meer informatie kan verwachten, bijvoorbeeld over de uitvaart.
☐	Vraag het schoolpersoneel het bericht nog niet te verspreiden voordat studenten, ouders en stage/werkleerbedrijf geïnformeerd zijn.
☐	Zorg ervoor dat het personeel dat afwezig is deze informatie ook ontvangt.

Informeer en ondersteun studenten

Vorbereiding

- Schrijf van te voren uit wat je wil delen over de zelfdoding. Hierdoor waarborg je dat de informatie accuraat en consistent is en afgestemd is met de nabestaanden.
- Bedenk hoe je omgaat met de te verwachten emoties van studenten.
- **Neem de [Richtlijn communicatie bij zelfdoding](#) door.**

Acties eerste klassengesprek

☐	Deel kort en feitelijk de eerste informatie over de zelfdoding <ul style="list-style-type: none"> • Geef <i>wel</i> informatie over: wie, wanneer, zelf verkozen dood (na toestemming nabestaanden). • Geef <i>liever geen</i> informatie over: hoe (ooggetuigen van de zelfdoding kunnen hun verhaal kwijt na het klassengesprek). • Geef <i>geen</i> informatie over: waarom, waar en door wie gevonden.
☐	Geef ruimte aan emoties, verhalen, geruchten, dingen gelezen op sociale media, schuldgevoelens, zorgen en angsten.
☐	Reageer waar mogelijk met feitelijke informatie op geruchten. Benadruk dat geruchten pijn doen. Geef ook aan dat we niet alles weten en misschien ook niet te weten zullen komen. Deze onzekerheid moeten we met elkaar leren verdragen.
☐	Leg uit dat iedereen anders kan reageren en dat dit allemaal oké is, we moeten elkaar hier niet om veroordelen.
☐	Vertel hoe het contact met de nabestaanden verloopt.
☐	Vertel waar en bij wie studenten terecht kunnen met vragen, zorgen en gevoelens. <ul style="list-style-type: none"> • Binnen school: gedenkhoekje, persoonlijke gesprekken met mentor/docent, zorgcoördinator of andere hulpverlener, digitale platform op sociale media, et cetera. • Buiten school: familie, vrienden, huisarts, behandelaar, 113 Zelfmoordpreventie, Slachtofferhulp. <p>Mogelijke tekst om studenten aan te sporen hulp te zoeken: <i>“Er zijn veel mensen die zich somber voelen of ook gedachten hebben aan zelfdoding. Gelukkig weten we dat de meeste mensen hier weer goed uit komen. Daarvoor is het wel nodig dat je je gedachten of gevoelens bespreekt met iemand bij wie jij je vertrouwd voelt. Kom vandaag of komende dagen vooral even langs bij ... of zoek iemand anders op. Ook als je je zorgen maakt om iemand anders. Samen kunnen we op zoek gaan naar wat we kunnen doen om jou of die ander verder te helpen en er niet alleen mee te blijven zitten.”</i></p>
☐	Bespreek hoe lang het gedenkhoekje blijft staan en wanneer, hoe en met wie van de studenten dit wordt opgezet en opgeruimd.
☐	Leg uit dat het belangrijk is om terughoudend te zijn op sociale media omdat je dan misschien onbedoeld verkeerde informatie vermeldt of anderen kunt kwetsen of schaden. Vraag studenten verontrustende berichten op sociale media te melden bij hun mentor, bijvoorbeeld wanneer ze zich zorgen maken om iemand.
☐	Vertel de studenten hoe de komende dagen eruit gaan zien, roosterwijzigingen, et cetera.
☐	Communiceer: <ul style="list-style-type: none"> • Alle communicatie met de media verloopt via de woordvoerder. Verwijs journalisten naar de woordvoerder. • Je hebt mogelijk de behoefte om met de media te praten, maar dat is niet verstandig. Leg uit dat woorden snel uit hun verband kunnen worden gehaald, je het interview misschien later onprettig vond en dat je makkelijk te veel of mogelijk schadelijke of kwetsende informatie geeft. Dit zijn de redenen om media altijd naar de perswoordvoerder te verwijzen.
☐	Vraag de klas het bericht nog niet te verspreiden omdat andere studenten, de stage en ouders nog geïnformeerd moeten worden.

☐	Geef aan hoe en wanneer de studenten meer informatie kunnen verwachten, bijvoorbeeld over de uitvaart.
☐	Leg uit of en, zo ja, hoe de school de ouders van de studenten zullen informeren.
☐	Ga na hoe de studenten naar huis gaan en bekijk of er hulp nodig is.
☐	Zorg ervoor dat studenten die afwezig zijn deze informatie ook zo snel mogelijk ontvangen.
☐	Vertel dat je nog wat langer blijft op school en dat studenten na het gesprek mogen blijven zitten of je later op de dag kunnen opzoeken.

Tips:

- Besef dat iedere student en iedere klas verschillend kan reageren op het nieuws.
- Vraag studenten hoe zij hun emoties willen uiten en biedt mogelijk creatieve vormen aan (zoals tekenen, een filmpje opnemen, sporten)
- Houd rekening met cultuurverschillen in hoe gerouwd wordt en omgegaan wordt met verdriet. Kijk op www.in-de-wolken.nl voor meer informatie.

Mogelijke reacties van studenten op het nieuws: hoe kan je hiermee omgaan?

- Studenten vragen vaak naar meer details. Vaak weten ze ook al veel. Blijf in dat geval bij de grote lijn, details vertellen kan schadelijk zijn. Hoe iemand een einde aan zijn leven heeft gemaakt, helpt niet in de verwerking. Leg uit hoe de nabestaanden erin staan en hoe moeilijk het voor hen is. Daarnaast kan je openstaan voor de verhalen van de studenten. Iedereen kan een andere ervaring of verhaal hebben en op zijn eigen manier met verdriet omgaan. Waarschijnlijk weet niemand wat er nu precies is gebeurd. Iedereen moet met die onzekerheid en met de eigen gedachten en gevoelens leren leven.
- Schuldgevoelens. Misschien waren studenten bekend met de plannen van de student. Misschien zijn er ruzies of peetsituaties die niet zijn uitgesproken. Geef aan dat zelfdoding complex is en dat er nooit één reden is, maar er vaak meerdere factoren een rol spelen. We weten gewoon niet wat er precies allemaal heeft gespeeld. Je kunt daarnaast nooit de schuld hebben aan een actie van een ander en bovendien, wat je ook hebt gedaan, was het nooit jouw bedoeling dat de ander zichzelf zou doden.
- Boosheid. Geef de ruimte om deze emoties te uiten maar probeer deze emoties ook te begrenzen. Vraag door over waarom iemand boos is. Voelt de student zich in de steek gelaten, heeft de student juist veel willen helpen en heeft nu het idee dat alles voor niks is geweest? Vertel dat deze emoties ook heel belangrijk zijn om te voelen en er met iemand over te praten.
- Terugtrekken en niet uiten van emoties. Nodig iemand ook uit voor een individueel gesprek. In een groep is het soms moeilijk om je te uiten. Probeer de student eventueel op andere manieren te betrekken als praten niet werkt, bijvoorbeeld met behulp van creatieve werkvormen.
- Volledig in de gebeurtenis storten. Bijvoorbeeld een student die overal mee wil helpen waardoor hij/zij totaal niet meer bij zichzelf stil staat. Geef een student niet te veel verantwoordelijkheid voor taken, maar zorg dat dit gezamenlijk gedaan wordt.

Informeert en ondersteunt ouders van klasgenoten en andere studenten

Vorbereiding:

- Schrijf vooraf uit wat je wil delen over de zelfdoding. Hierdoor waarborg je dat de informatie accuraat en consistent is en afgestemd is met de nabestaanden.
- Bedenk hoe je omgaat met de te verwachten emoties van ouders.
- **Neem de [Richtlijn communicatie bij zelfdoding](#) door.**

Acties eerste contact met ouders

☐	Deel kort en feitelijk de eerste informatie over de zelfdoding.
☐	Geef, als je ouders spreekt, ruimte aan emoties, verhalen, geruchten, dingen gelezen op sociale media, schuldgevoelens, zorgen, angsten, et cetera.
☐	Reageer waar mogelijk met feitelijke informatie op geruchten.
☐	Benadruk dat geruchten pijn kunnen doen voor nabestaanden.
☐	Bespreek hoe de studenten kunnen reageren.
☐	Benoem dat het zinvol kan zijn om thuis ook over de gebeurtenis te praten. Ouders kennen hun kinderen namelijk goed en kunnen beter inschatten wat dit nieuws met hun doet.
☐	Bespreek de opvang en ondersteuning voor de studenten: <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijkheden binnen school: gedenkhoekje, klassengesprek, persoonlijke gesprekken, online platform, et cetera. • Mogelijkheden buiten school: familie, huisarts, de eigen behandelaar, 113 Zelfmoordpreventie, Slachtofferhulp. Hier kunnen ook ouders terecht als ze zich zorgen maken over hun kind en meer willen weten over signalen van problematische verwerking.
☐	Leg uit hoe de school omgaat met de media.
☐	Deel organisatorische (rooster) aanpassingen.
☐	Bespreek regels over aanwezigheid.
☐	Geef aan hoe en wanneer de studenten en ouders meer informatie kunnen verwachten, bijvoorbeeld over de uitvaart.

Voorbeeldteksten

Voorbeeldtekst aan ouders: oorzaak van overlijden mag wel vermeld worden

Belangrijk is om deze tekst op maat te maken voor de school en huidige situatie. Stem de inhoud van de brief zoveel mogelijk af met de nabestaanden.

Beste ouder(s)/verzorger(s),

Vanochtend hebben wij onze studenten geïnformeerd over het overlijden van een van onze studenten. Wij vinden het van belang u via deze brief/e-mail te laten weten hoe wij hiermee vandaag zijn omgegaan en op welke wijze wij hier de komende tijd mee om willen gaan.

Gisterenmiddag is , student uit het ... jaar van de opleiding ..., door zelfdoding om het leven gekomen. Vanmorgen heeft het team om 08.00 uur hierbij stilgestaan. Vervolgens zijn alle aanwezige studenten tijdens hun eerste les geïnformeerd over het overlijden van De betreffende docenten hebben de studenten daarna binnen hun les de ruimte geboden uiting te geven aan hun gevoelens en gedachten.

Voor veel studenten binnen de school was deze informatie een grote schok. Zelfdoding is voor veel mensen moeilijk te begrijpen en te accepteren, omdat het onbeantwoorde vragen oproept. We zullen nooit helemaal begrijpen waarom iemand de beslissing neemt een einde aan zijn leven te maken. Er spelen vele factoren mee die uiteindelijk leiden tot deze daad. Soms zullen studenten, zeker de vrienden van, zich afvragen of ze iets hadden kunnen doen om het te voorkomen.

Het is belangrijk dat studenten de gelegenheid hebben om hierover te praten en hulp te krijgen als dat nodig is. De studentenbegeleiders, de docenten en ook andere personeelsleden zijn beschikbaar voor onze studenten om te praten over gedachten, gevoelens en zorgen. Wij kunnen ons voorstellen dat uw zoon of dochter de behoefte heeft om ook binnen de huiselijke kring uiting te geven aan zijn of haar gevoelens en gedachten.

Vanaf maandag zal in de ... (locatie van de school) een stilleruimte ingericht zijn, waarin studenten bij het overlijden van ... kunnen stilstaan. Dinsdagavond is van 19.00 uur tot 19.30 uur in de ... kerk te .. (adres). gelegenheid tot het tekenen van het condoleanceregister. De school vindt het van belang om met de studenten en personeelsleden van de school die daaraan behoefte hebben, dinsdagavond, in aansluiting op het condoleren, stil te staan bij het overlijden van ... Daartoe houden wij in de aula van de school om 20.15 uur een herdenkingsbijeenkomst, waarvoor wij uw zoon/dochter uitnodigen. Uzelf bent uiteraard ook welkom bij deze herdenking. Woensdagochtend wordt de uitvaartplechtigheid voor ... gehouden. Aansluitend daarop vindt de crematie/begrafenis plaats.

Wij zullen de studenten van klas ... en andere studenten uit de directe kennissen- en vriendenkring van ... in de gelegenheid stellen de uitvaartdienst en/of de crematie/begrafenis bij te wonen. Van de studenten die niet in klas ... zitten, verwachten wij dat zij hun aanwezigheid dinsdag bij hun coördinator melden.

Andere optie: Aanstaaende donderdag is er een bijeenkomst op school om 19.00 uur. Studenten, ouders en personeel worden hiervoor uitgenodigd. Een deskundige op het gebied van rouw zal informatie geven over zelfdoding, signalen waar men op moet letten en mogelijkheden tot preventie.

De komende periode zal voor een aantal studenten moeilijk zijn. Studenten kunnen veel verschillende gevoelens hebben, zoals verdriet of boosheid. Ook kan het zijn dat sommige studenten zelf gedachten hebben of krijgen aan zelfdoding. Op de website van 113 Zelfmoordpreventie vindt u meer informatie over hoe in gesprek te gaan over gedachten over zelfdoding (www.113.nl – “Hulp voor naasten”).

Uiteraard zullen wij trachten uw zoon of dochter bij de verwerking van deze gebeurtenis te ondersteunen. Mocht u hierover nog vragen of zorgen hebben of ons op andere wijze informatie willen verstrekken, aarzelt u dan niet contact op te nemen met Daarnaast kunt u altijd contact opnemen met uw huisarts als u zich zorgen maakt om uw kind.

Onze gedachten gaan uit naar de ouders, broer en zussen van

Met vriendelijke groet,⁴

⁴ Informatiebrief gebaseerd op voorbeeldbrieven van Stichting School & Veiligheid.

Voorbeeldtekst aan ouders: oorzaak van overlijden mag niet vermeld worden

Belangrijk is om deze tekst op maat te maken voor de school en huidige situatie. Stem de inhoud van de brief zoveel mogelijk af met de nabestaanden.

Beste ouder(s)/verzorger(s),

Vanochtend hebben wij onze studenten geïnformeerd over het overlijden van één van onze studenten. Wij vinden het van belang u via deze brief/e-mail te laten weten hoe wij hiermee zijn omgegaan en op welke wijze wij hier de komende tijd mee om willen gaan.

Gisterenmiddag is door tragische omstandigheden een einde gekomen aan het leven van ... Vanmorgen heeft het team om 08.00 uur hierbij stilgestaan. Vervolgens zijn alle aanwezige studenten tijdens hun eerste les geïnformeerd over het overlijden van De betreffende docenten hebben de studenten daarna binnen hun les de ruimte geboden uiting te geven aan hun gevoelens en gedachten. Voor veel studenten binnen de school was deze informatie een grote schok. Alhoewel wij vandaag getracht hebben ruimte te geven voor de gevoelens van onze studenten, kunnen wij ons voorstellen dat uw zoon of dochter sterke behoefte heeft om ook binnen de huiselijke kring uiting te geven aan zijn of haar gevoelens en gedachten.

Vanaf maandag zal in de ... (locatie van de school) een stilteruimte ingericht zijn, waarin studenten bij het overlijden van ... kunnen stilstaan. Dinsdagavond is van 19.00 uur tot 19.30 uur in de ... kerk te .. (adres). gelegenheid tot het tekenen van het condoleanceregister. De school vindt het van belang om met de studenten en personeelsleden van de school die daaraan behoefte hebben, dinsdagavond, in aansluiting op het condoleren, stil te staan bij het overlijden van ... Daartoe houden wij in de aula van de school om 20.15 uur een herdenkingsbijeenkomst, waarvoor wij uw zoon/dochter uitnodigen. Uzelf bent uiteraard ook welkom bij deze herdenking. Woensdagochtend wordt de uitvaartplechtigheid voor ... gehouden. Aansluitend daarop vindt de crematie/begrafenis plaats.

Wij zullen de studenten van klas ... en andere studenten uit de directe kennissen- en vriendenkring van ... in de gelegenheid stellen de uitvaartdienst en/of de crematie/begrafenis bij te wonen. Van de studenten die niet in klas ... zitten, verwachten wij dat zij hun aanwezigheid dinsdag bij hun coördinator melden.

Wij zijn ervan overtuigd dat de komende periode voor een aantal studenten moeilijk zal worden. Uiteraard zullen wij trachten uw zoon of dochter bij de verwerking van deze gebeurtenis te ondersteunen. Mocht u hierover nog vragen of zorgen hebben of ons op andere wijze informatie willen verstrekken, aarzelt u dan niet contact op te nemen met de studentenbegeleider, de studieloopbaanbegeleider van uw kind, de coördinator of het afdelingshoofd van de betreffende afdeling. Daarnaast kunt u altijd contact opnemen met uw huisarts als u zich zorgen maakt om uw kind.

Onze gedachten gaan uit naar de ouders, broer en zussen van⁵

⁵ Informatiebrief gebaseerd op voorbeeldbrieven van Stichting School & Veiligheid.

Voorbeeldtekst aan andere studenten dan klasgenoten

Belangrijk is om deze tekst op maat te maken voor de school en huidige situatie. Stem de inhoud van de brief zoveel mogelijk af met de nabestaanden.

Beste studenten,

Ik heb een trieste mededeling voor jullie. ..., student uit het ... jaar van de opleiding ..., is gisteren overleden. ... is door zelfdoding om het leven gekomen.

De klasgenoten zijn al op de hoogte gesteld en de rest van de studenten wordt per ... geïnformeerd. Zelfdoding is voor veel mensen moeilijk te begrijpen en te accepteren, omdat het vragen oproept die misschien wel nooit helemaal beantwoord kunnen worden. We zullen nooit helemaal begrijpen waarom iemand de beslissing neemt een einde aan zijn leven te maken. Er spelen vele factoren mee die uiteindelijk leiden tot deze daad. Misschien zullen sommigen van jullie je erg verdrietig, boos of verward voelen of je afvragen of je iets had kunnen doen om het te voorkomen. Iedereen kan anders reageren en al deze gevoelens mogen er zijn. Het is belangrijk elkaar hierin te respecteren.

Mogelijk heb je naar aanleiding van dit bericht behoefte om erover te praten. Het is belangrijk hulp te zoeken als het niet goed met je gaat, maar ook als je gewoon even je verhaal wil doen ben je zeker ook welkom. De ... zijn voor jullie beschikbaar om te praten over gedachten, gevoelens en zorgen. Zij kunnen jullie verder helpen. Ook kan je altijd contact opnemen met 113 Zelfmoordpreventie als je denkt aan zelfdoding (www.113.nl, bellen kan naar 0800-0113). Verder kan je altijd contact opnemen met je huisarts als het niet goed met je gaat. Om iedereen de gelegenheid te geven om ... te herdenken, is er een gedenkhoek ingericht in/op ... van ... tot ...

Er kunnen geruchten rondgaan, maar verspreid deze alsjeblieft niet verder. Geruchten kunnen onjuist zijn en veel pijn doen bij nabestaanden. Wij doen ons best om jullie tijdig accurate informatie te geven in afstemming met de nabestaanden.

Aanstaande donderdag is er een bijeenkomst op school om 19.00 uur. Studenten, ouders en personeel worden hiervoor uitgenodigd. Een deskundige op het gebied van rouw zal informatie geven over zelfdoding, signalen waar men op moet letten en mogelijkheden tot hulp. Wij zullen jullie ouders ook per ... op de hoogte stellen.

Steun elkaar in deze moeilijke tijd. Samen proberen we dit moeilijke verlies zo goed mogelijk te verwerken.

Met vriendelijke groet,⁶

⁶ Informatiebrief gebaseerd op voorbeeldbrieven van Stichting School & Veiligheid.

Voorbeeldtekst aan studenten (en mogelijk ook schoolpersoneel) met terugkoppeling afgelopen tijd

Belangrijk is om deze teksten op maat te maken voor de school en huidige situatie. Stem de inhoud van de brief zoveel mogelijk af met de nabestaanden.

Beste studenten,

Vorige week was een heftige week voor velen van ons. We hebben afscheid genomen van... en nu gaat het 'gewone' leven weer door. Dat kost tijd. Bij de één wat minder tijd, bij de ander heel veel tijd. Hoeveel tijd het iemand kost, is niet van belang. Van belang is alleen dat we elkaar de komende dagen, weken en voor sommigen onder ons zelfs de komende maanden die tijd gunnen om elk onze eigen draai weer te vinden. Dat zal moeilijk zijn: ieders verwerkingstempo is anders. Daarmee zal ook de manier waarop ieder van ons de komende tijd hiermee omgaat anders zijn.

De manier waarop jullie de afgelopen dagen met elkaar zijn omgegaan, was voor de ouders van ... en ons team een hartverwarmende troost. Wij hopen dat het ons allemaal lukt de komende tijd aandacht voor elkaar te blijven houden en op een respectvolle manier met elkaars verdriet om te blijven gaan.

Toch moeten we nu proberen de draad weer op te pakken en ons leven voort te zetten: niet alsof er niets gebeurd is, maar met een nieuwe plek voor ... in ons hart en in onze herinnering. Probeer de komende dagen de 'waarom'-vraag los te laten. Waarschijnlijk krijg je geen antwoord en als je al een antwoord krijgt, roept dat waarschijnlijk alleen maar nieuwe vragen op. Het antwoord zal je ook niet helpen. Probeer eventuele schuldgevoelens los te laten. Er is geen sprake van schuld. Probeer je vooral allerlei leuke dingen van ... te herinneren, hoe pijnlijk dat misschien ook is. Samen met anderen leuke herinneringen aan ... ophalen, kan je helpen.

In principe zullen wij tot ... de stilte ruimte in gebruik laten. Na ... ruimen we die ruimte samen met enkele studenten op. Binnenkort zullen we de schriften met jullie gedachten en gevoelens aan de ouders van ... overhandigen. Morgen gaan we proberen 'gewoon' les te geven en les te volgen.

Wij hopen dat jullie zelf en de medewerkers van de school de komende tijd voor ieder ander dat luisterend oor kunnen zijn, dat elk van ons nog regelmatig nodig zal hebben. Loop nog steeds gerust binnen bij ... wanneer je je verhaal kwijt wil, je het idee hebt dat het met jezelf niet zo goed gaat of als je je zorgen maakt om een ander.⁷

⁷ Informatiebrief gebaseerd op voorbeeldbrieven van Stichting School & Veiligheid.

Bronnen

- American Foundation for Suicide Prevention & Suicide Prevention Resource Center. (2018). *After a suicide: A toolkit for schools* (2nd ed.). Waltham, MA: Education Development Center.
- Be You. (2020). *Suicide postvention resources: Complete toolkit*. Commonwealth of Australia.
- Be You. (n.d.). *Suicide response resources: Media and social media*. Commonwealth of Australia.
- De Beurs, D. (2020). *Mythen over zelfmoord*. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam
- GGD Gelderland-Zuid. (2019). Dood en rouw op school: Achtergrondinformatie. Zie <https://ggdgelderlandzuid.nl/wp-content/uploads/2019/03/390-Dood-en-rouw-op-school-achtergrondinformatie-v-002.pdf>
- GGD Hart voor Brabant. (n.d.). *In de Wolken. Verdrietkoffer voortgezet onderwijs*.
- Spee, I., & Cornelissen, N. (2019). *Als een ramp de school treft: Omgaan met calamiteiten in het onderwijs*. Utrecht: Stichting School & Veiligheid.
- Spee, I. & van de Laar, M. (2012). *Als een ramp de school treft: Omgaan met calamiteiten in het onderwijs*. 's- Hertogenbosch: KPC groep.
- Stichting School & Veiligheid. (2020). *Omgaan met de media bij incidenten*. Zie [Omgaan met de media bij incidenten - School en veiligheid](#)
- Van Leeuwen, L., & Wammes, A. (2018). *Suicide voorkomen via de media: Een handreiking voor mediaprofessionals*. Utrecht: Trimbos-instituut. Zie: www.trimbos.nl/aanbod/webwinkel/product/pm0341-suicide-voorkomenvia-de-media
- Vons, W. (2012). *10 tips voor mediaprofessionals bij berichtgeving over suïcide*. Zie www.113.nl/sites/default/files/113/Middelen/113_10tipsmediaprofessionals.pdf